

УДК 334.72:657.37

Деліні М.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління,
інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СОЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ В ОЦІНЦІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті дано теоретичний аналіз основних стандартів соціальної відповідальності, які можуть бути використані як соціальна звітність і представлено етапи їхнього розвитку у світі та в Україні; напрямки, які вони висвітлюють та яким чином доповнюють одне одного. Основними стандартами, які активно використовуються в сучасному світі, виступають: Глобальна ініціатива зі звітності (Global Reporting Initiative), Стандарт AA1000, Стандарт SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність», Стандарт ISO 26000, стандарти Саншайн. Зазначено шляхи їх застосування при проведенні оцінки соціально-економічної відповідальності підприємництва: як-то використання відповідних інструментів при реалізації соціальної відповідальності бізнесу в рамках економічного та соціального напрямку, які висвітлено в даних стандартах.

Ключові слова: соціально-економічна відповідальність, підприємництво, соціальна звітність, нефінансова звітність, стандарти, Глобальна ініціатива зі звітності, Стандарт AA1000, Стандарт SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність», Стандарт ISO 26000.

СОЦИАЛЬНАЯ ОТЧЕТНОСТЬ В ОЦЕНКЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Делини М.Н.

В статье дан теоретический анализ основных стандартов социальной ответственности, которые могут быть использованы в качестве социальной отчетности и представлены этапы их развития в мире и в Украине; направления, которые они освещают и каким образом дополняют друг друга. Основными стандартами, которые активно используются в современном мире, выступают: Глобальная инициатива по отчетности (Global Reporting Initiative), Стандарт AA1000, Стандарт SA 8000: 2001 «Социальная ответственность», Стандарт ISO 26000, стандарты Саншайн. Указано пути их применения при проведении оценки экономической ответственности предпринимательства: как то использование соответствующих инструментов при реализации социальной ответственности бизнеса в рамках экономического и социального направления, которые отражены в данных стандартах.

Ключевые слова: социально-экономическая ответственность, предпринимательство, социальная отчетность, нефинансовая отчетность, стандарты, Глобальная инициатива по отчетности, Стандарт AA1000, Стандарт SA 8000: 2001 «Социальная ответственность», Стандарт ISO 26000.

SOCIAL REPORTING IN THE ASSESSMENT OF SOCIO-ECONOMIC RESPONSIBILITY OF ENTREPRENEURSHIP

Dielini M.

The article provides a theoretical analysis of the basic standards of social responsibility, which can be used as social reporting. The stages of their development in the world and in Ukraine are presented; as well as directions they cover and how they complement each other. The main standards that are actively used in the modern world are: Global Reporting Initiative, AA1000 Standard, SA 8000: 2001 Standard "Social Responsibility", ISO 26000 Standard, Sunshine Standards. The ways of their application are used in conducting the assessment of socio-economic responsibility of entrepreneurship: some use of the appropriate tools in the implementation of social responsibility of business within the economic and social direction, which is covered in these standards.

Keywords: socio-economic responsibility of entrepreneurship, social reporting, non-financial reporting, standards, Global Reporting Initiative, Standard AA1000, SA 8000: 2001 "Social Responsibility" Standard, ISO 26000 Standard.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції та динаміка розвитку світової економіки вимагає поєднання економічного із соціальним. Суспільство все більше звертає увагу на етичність ведення бізнесу та соціальні ініціативи компанії. Тобто, можна казати, що соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) стає вагомим елемен-

том сучасної економіки. В попередніх роботах автор досліджував категорію «соціально-економічна відповідальність підприємництва», як похідну від соціальної відповідальності. Виокремлення такої категорії пов'язано із тим, що СВБ охоплює велике коло питань та можна виділити та поглибити кожне з них, як авто-

номне. Соціально-економічна відповідальність підприємства являє собою відповідальність підприємства перед широким кругом осіб (власники, акціонери, працівники, постачальники, клієнти, конкуренти, суспільство), яка реалізується за допомогою економічних заходів та спрямована на отримання прибутку та збільшення загального добробуту населення. Виходячи з цього постає питання оцінки соціально-економічної відповідальності підприємства (СЕВБ). В своїх попередніх роботах автор вже приділяв увагу цьому питанню, але сфера соціальної звітності потребує більш глибокого уточнення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тему нефінансової або соціальної звітності сферою своїх наукових доробок зробили: Баришнікова О. М., Герасименко О., Грановська І. В., Давидюк Т. В., Король С., Никаноров П. А., Проданчук М. А., Сергієнко-Бердюкова Л. В. Саме їх наукові доробки стали основою для даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд сучасних світових стандартів нефінансової звітності, які можуть бути використані при оцінці СЕВБ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для більш глибокого дослідження соціально-економічної відповідальності бізнесу, необхідним є визначення ролі звітності при її оцінці. Як зазначає В. А. Євтушенко оцінювання соціальної відповідальності відбувається за допомогою соціальної звітності, індексним і рейтинговим, якісними і кількісними методами [1, с. 132]. В цьому дослідженні предметом вивчення є саме соціальна звітність, основні її приклади, які отримують широкого застосування в сучасній світовій бізнес-практиці.

Соціальна звітність в широкому розумінні – це звіти компанії, що включають не тільки інформацію про результати економічної діяльності, а й соціальні, екологічні показники.

Ключовим аспектом роботи над соціальним звітом є його оцінка та верифікація незалежним аудитором, а також використання отриманих в ході створення звіту результатів в подальшому розвитку соціальної відповідальності організації. Здійснення цієї процедури дає компанії гарантію третьої сторони в тому, що опубліковані в звіті відомості достовірні і він не є рекламою [2, с. 8]. Ці звіти можуть бути використані при оцінці СЕВБ, так як дають реальну інформацію про дії підприємства в цій сфері.

Є також інше формулювання характеристики цього поняття: Нефінансова звітність (соціальна звітність, звітність зі сталого розвитку) – це документально оформлена сукупність даних компанії, що відображає середовище її існування, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства. Нефінансова звітність є інструментом соціальної відповідальності бізнесу [3, с. 176]. Та виступає інструментом СЕВБ, так як висвітлює діяльність компанії по її реалізації.

Сама ідея складання звітності про соціальну відповідальність бізнесу виникла на початку 80-х років минулого сторіччя, коли фонди соціальних інвестицій у Великій Британії і США почали відслідковувати соціальні аспекти діяльності компаній та загалом етику бізнесу. Тобто, заходи з провадження інноваційних рішень

щодо соціальної відповідальності бізнесу, жорсткіші вимоги бізнес-партнерів один до одного зумовили появу такого поняття, як «звіт із соціальної відповідальності бізнесу», і спричинили «введення нових правил бухгалтерського та управлінського обліку» [4, с. 102-104].

Процес поширення принципів соціальної відповідальності відбувається одночасно на національному та міжнародному рівнях. Так, у 1996 році була утворена Європейська бізнес-мережа «КСВ – Європа» (European Business Network – CSR Europe), головними завданнями якої є популяризація ідей та розповсюдження досвіду впровадження принципів соціальної відповідальності. Організація складається з центральної ради та національних і регіональних рад, з якими співпрацює понад тисячі компаній.

У 1997 році при підтримці Програми ООН по навколишньому середовищу була створена Глобальна ініціатива зі звітності (Global Reporting Initiative), сферою діяльності якої є розробка стандартів звітності підприємств та покращення якості звітування у галузі стійкого розвитку.

У 2000 році був утворений «Глобальний договір» (Global Compact), учасниками якого стали найбільш великі компанії світу. Керівними органами цієї установи були сформульовані 10 ключових принципів (що регулюють трудові відносини, екологічні аспекти діяльності компанії та дотримання прав людини), яких зобов'язуються дотримуватися члени організації [5, с. 6].

В Україні в останні роки різні за розміром і видами економічної діяльності компанії все частіше публікують свої звіти про соціальну відповідальність [4, с. 102-104]. В нашій країні перший звіт із корпоративної соціальної відповідальності був підготовлений та опублікований у 2005 році компанією «Систем Капітал Менеджмент» (СКМ). Така ініціативність компанії дозволила їй посісти одне з ключових місць у сфері розвитку СББ, і вже сьогодні компанія єдина серед вітчизняного бізнесу підготувала чотири соціальних звіти, два з яких – за стандартами GRI [6].

Необхідно наголосити, що не існує однозначної думки щодо загальної назви звітів про різні аспекти соціальної відповідальності бізнесу. У світовій та вітчизняній практиці використовуються такі дефініції, як «соціальний звіт» (Social reporting), «звіт із корпоративної соціальної відповідальності» (Corporate Social Responsibility Reporting), «звіт із корпоративної відповідальності» (Corporate Responsibility Report), «звіт із прогресу» (Progress Report), «звіт зі сталого розвитку» (Sustainable Development Reporting) та ін. Названі форми звітів характеризуються: спільною метою – надати інформацію про результати діяльності підприємства у соціальній сфері, вплив на навколишнє середовище та ін.; наявністю, переважно, не фінансової інформації, а даних про якісні та кількісні аспекти соціально-економічної діяльності; певними відмінностями, які пов'язані з висвітленням тих чи інших сфер соціальної діяльності підприємств, організацій та установ [4, с. 102-104].

У світовій практиці виділяють три форми формування нефінансової звітності:

1. Довільна форма, яка у практичній діяльності найпоширеніша форма звіту, яка призначена для зовнішніх користувачів і не вимагає проведення соціального аудиту.

2. Комплексні звіти:

- комплексний звіт за методом потрійного підсумку (Triple Bottom-Line).

Базова концепція триединого підходу до звітності вимагає від компанії «повного і достовірного розкриття інформації про фінансове становище і ділову стратегію (фінансовий звіт) (висвітлюються фінансово-економічні і виробничі показники (прибуток, обсяг виробленої продукції тощо)), участь компанії в вирішенні суспільних проблем (соціальний звіт) (широкий спектр інформації, яка стосується діяльності компанії щодо своїх працівників, клієнтів, місцевих громад, інших цільових аудиторій та суспільства в цілому) і захисті навколишнього середовища (екологічний звіт) (вплив основної діяльності на довкілля і здоров'я людей (наприклад, дані про шкідливі викиди в атмосферу і застосування природоохоронних технологій))».

- комплексний звіт методом за Лондонської групи порівняльного аналізу (London Benchmarking Group);

- комплексний звіт за методом групи корпоративного громадянства (Corporate Social Citizenship) чи за якимось іншим подібним методом.

3. Стандартизовані звіти. Такі форми мають певні переваги над попередніми, які полягають у можливостях порівняння з звітами інших компаній, що дає можливість визначення соціального рейтингу компанії та визнання її у міжнародній діловій спільноті. Найбільш розповсюдженими міжнародними стандартами звітності є: стандарти Саншайн; GRI; AA1000; SA8000 [4, с. 102-104; 6, с. 204-206].

Міжнародна практика СББ свідчить: найбільш поширеними стандартами ведення соціального обліку та підготовки нефінансової звітності сьогодні є GRI та AA1000, вибір яких залежить від потреб компанії [7, с. 40-42].

Так, «Глобальна ініціатива зі звітності» в 2000 р. підготувала першу версію Рекомендацій зі звітності в галузі сталого розвитку (Sustainability Reporting Guidelines) на базі стандарту, який було розроблено Коаліцією за екологічно відповідальний бізнес (1997). Рекомендації зі звітності у сфері стійкого розвитку, що розроблені Глобальною ініціативою зі звітності (GRI), сприяють підвищенню конкурентоспроможності компанії у сфері залучення інвестицій та участі в тендерах міжнародних організацій. Стандарт містить переважно кількісні показники результативності компанії за трьома напрямками – економіка, екологія, соціальна політика – і поширений серед компаній, які запроваджують практику соціальної звітності, оскільки за формою наближений до фінансового звіту і складається практично за тими самими принципами. Гнучкість GRI забезпечує можливість використовувати індикатори ставлення до суспільства та навколишнього середовища, не змінюючи звичайної практики ведення фінансової звітності та стратегічного планування. При цьому компанія повинна забезпечити зв'язок між звітністю, що можливо завдяки наскрізності принципів соціальної та фінансової звітності [7, с. 40-42]. Отже й враховує оцінку саме соціально-економічної відповідальності за рахунок обліку інструментів, які використовує компанія при здійсненні СББ.

Рекомендації стандарту GRI сприяють підвищенню конкурентоспроможності компанії в галузі залучення інвестицій та участі в тендерах міжнародних органі-

зацій. За дотримання компанією кількості критеріїв у звіті, вона отримує рейтинг А, В, С., а при підтвердженні їх аудитором, то відповідно отримує рейтинг А+, В+, С+. Для компаній форма звіту за даним стандартом є найбільш складною серед стандартизованих звітів. В Україні одним із перших оприлюднив звіт відповідно до системи GRI «Надра Банк» [6, с. 206].

Перші звіти такого формату з'явилися ще наприкінці 1990-х. Сьогодні в розвинених країнах нефінансову звітність за стандартами GRI надають уже більше 4000 компаній, що є представниками як великого, так і малого бізнесу.

В Україні підготовка нефінансових звітів все ще є прерогативою великих національних компаній та представництв міжнародних корпорацій. Але помітна позитивна динаміка. І, що є особливо важливим, у 2016 році впроваджувати звіти з використанням стандартів GRI почали великі державні підприємства. Згідно з прогнозами, 2017 рік стане ще прогресивнішим завдяки зацікавленості як з боку інвесторів та кредиторів, так і з боку українського суспільства та співробітників компаній. У 2016 році звіт за цим стандартом склали 15 українських підприємств [8].

Наступним звітом, до якого ми звернемося та який виступає одним із головних є стандарт AA1000, який слугує доповненням до стандарту GRI, оскільки визначає процедуру підготовки та перевірки соціального звіту, індикатори оцінки. Найважливіша ідея зазначеного стандарту – посилення підзвітності бізнесу суспільству завдяки максимальному залученню стейкхолдерів, урахуванню їхньої думки під час аналізу діяльності компанії [7, с. 40-42].

Звіт за стандартом AA1000 (AccountAbility) – це звіт за оцінкою успіху організації в економічному, екологічному та соціальному середовищі, заснований на діалозі із стейкхолдерами, який може проходити аудит. Був розроблений Інститутом соціальної та етичної звітності (Institute of Social and Ethical AccountAbility) в 1999 році. Стандарт носить універсальний характер і підходить більше для компанії, діяльність яких суттєво впливає на суспільство.

Основними етапами процесу формування соціальної звітності у відповідності до вимог цього стандарту є уточнення цінностей та завдань компанії, збір та узагальнення інформації у звітності та її аналіз, проведення зовнішнього аудиту [6]. Цей звіт також може бути використаний при оцінці СББ, так як він оцінює як економічну складову (отримання прибутку – основа економічної відповідальності за А. Кероллом) та соціальні ініціативи компанії.

У світовій практиці є випадки, коли компанії використовують кілька стандартів одночасно: при відображенні економічних показників дотримуються стандартів GRI, а при підготовці описової частини – стандартів серії AA 1000 [6, с. 207].

Іншим важливим документом для регулювання СББ українських підприємств є стандарт SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність». Він визначає вимоги із соціальної відповідальності, дотримання прав працівника, регламентацію дитячої праці, охорони праці.

Social Accountability 8000 (SA 8000) – це стандарт сертифікації, який стимулює компанії до розробки, розвитку та підтримці КСВ на робочому місці – ство-

рення найкращих умов праці. Положення стандарту ґрунтуються на міжнародних нормах захисту прав людини, і в першу чергу конвенціях Міжнародної організації праці. Стандарт SA 8000 оцінює діяльність компаній по 8 ключових напрямках: дитяча праця; здоров'я та безпека; дискримінація; тривалість робочого часу; оплата праці; примусова праця; свобода формування об'єднань і свобода переговорів між роботодавцем і профспілками; дисциплінарні стягнення [9, с. 74]. Він дає можливість компанії розробляти і реалізувати політику й методи управління, які можна контролювати або на них впливати [6, с. 208]. Стосовно СЕВБ цей стандарт може бути застосований при оцінці гідної оплати праці, забезпечення здоров'я та безпеки труда, а також дисциплінарні стягнення.

Одним із важливих документів в сфері СВБ виступає стандарт ISO 26000, який є міжнародним та дає вказівки щодо СВБ. Стандартом ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності», визначаються основні принципи соціальної відповідальності: підзвітність; прозорість; етична поведінка; взаємодія з зацікавленими сторонами; правові норми; міжнародні норми; права людини. Цей стандарт пропонує настанови щодо принципів соціальної відповідальності, ключових суб'єктів та звітів, які мають відношення до соціальної відповідальності, а також шляхів інтеграції соціально відповідальної поведінки до існуючих організаційних стратегій, систем, практик та процесів [9, с. 75].

Відмітним в цьому стандарті є також розширене формулювання поняття соціальної відповідальності, яка визначається як відповідальність фірми за вплив її рішень і діяльності на суспільство і довкілля через прозору і етичну поведінку, яка сприяє сталому розвитку, здоров'ю і добробуту суспільства [6, с. 208]. Цей стандарт, подібно попереднім може бути використаний при оцінці СЕВБ в межах того, які інструменти застосовує підприємство для сприяння сталого розвитку, забезпечення добробуту суспільства.

Також згадувалось, що важливими при оцінці СВБ виступають стандарти Саншайн. Ці стандарти стосуються надання корпоративних звітів для зацікавлених

сторін прийняті 1996 року в США Альянсом стейкхолдерів (асоціацією, що об'єднує природоохоронні, релігійні організації, а також організації із захисту прав споживачів). Ці стандарти містять принципи, за якими корпорації мають надавати відомості для їх регулярної публікації в щорічному «Корпоративному звіті для зацікавлених сторін». Це – дані, що стосуються клієнтів (про товари та послуги); працівників (гарантії зайнятості, безпеки та оздоровлення, рівні можливості при прийнятті на роботу); інформація для місцевих громад (структура власності, фінансові показники, вплив на довкілля, обсяг податкових виплат, кількість створених робочих місць); а також інформація для широких кіл (виконання державних замовлень, штрафи компанії тощо) [5, с. 7-8]. Але зазначені стандарти визначають лише напрями формування інформації та формат їх представлення. Хоча стандартами передбачена заборона на представлення інформації рекламного характеру, звітність складена за даними стандартами буде мати суто описовий характер діяльності підприємства. Так відсутні конкретні вимоги щодо показників звітності та механізму їх формування. Використання зазначених стандартів промисловими підприємствами для формування звітності сталого розвитку як засобу відображення стану та інформаційного забезпечення управління економіко-екологічною безпекою промислового підприємства є недоцільним [10, с. 322]. Тому автор вважає, що до оцінки саме СЕВБ їх долучати не має сенсу, через суб'єктивний характер надання інформації у них.

На основі усього вищепредставленого зробимо узагальнену таблицю, в якій наведемо основні характеристики світових звітів та можливості їх використання для оцінки СЕВБ (табл. 1).

Таким чином, ми бачимо, що доцільним є використання 4 стандартів для оцінки соціально-економічної відповідальності підприємництва в тих напрямках, які були зазначені в таблиці 1.

Висновки. Після проведеного теоретичного огляду основних форм нефінансової звітності, яка може бути використана для оцінки СВБ, можна зробити наступні висновки: у світі з кінця 20 ст. почали розвиватися

Таблиця 1. Узагальнена характеристика стандартів із соціальної звітності

Назва документу	Сфера охоплення	Компонента СЕВБ
Глобальна ініціатива зі звітності (Global Reporting Initiative)	Стандарт містить переважно кількісні показники результативності компанії за трьома напрямками – економіка, екологія, соціальна політика. За формою наблизений до фінансового звіту і складається практично за тими самими принципами.	Враховує оцінку саме соціально-економічної відповідальності за рахунок обліку інструментів, які використовує компанія при здійсненні СВБ.
Стандарт AA1000	Звіт за оцінкою успіху організації в економічній, екологічній та соціальному середовищі, заснований на діалозі із стейкхолдерами, який може проходити аудит.	Також поєднує в собі як економічну, так і соціальну складову. Оцінюються соціальні ініціативи підприємства, до яких відносяться інструменти СЕВБ, а також прибутковість компанії, що є одним з головних елементів СЕВБ.
Стандарт SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність»	Оцінює діяльність компаній по 8 ключових напрямках: дитяча праця; здоров'я та безпека; дискримінація; тривалість робочого часу; оплата праці; примусова праця; свобода формування об'єднань і свобода переговорів між роботодавцем і профспілками; дисциплінарні стягнення.	До СЕВБ, яка може бути оцінена за цим стандартом, можна віднести: оплата праці, тривалість робочого часу, дисциплінарні стягнення.
Стандарт ISO 26000	Визначаються основні принципи соціальної відповідальності: підзвітність; прозорість; етична поведінка; взаємодія з зацікавленими сторонами; правові норми; міжнародні норми; права людини.	За цим стандартом та підзвітністю на його основі, стосовно СЕВБ можна виділити діяльність на суспільство і довкілля через прозору, яка сприяє сталому розвитку, здоров'ю і добробуту суспільства.

різні форми соціальної звітності, що пов'язано із динамічним розвитком категорії сталого розвитку, а також поглибленням взаємозв'язку економічного та соціального в усіх сферах підприємництва. Суспільство все більше розуміє, що для здобуття економічних результатів, необхідний соціальний розвиток будь-то персонал, споживачі чи просто соціум, в якому діє підприємство. Саме це й спричинило появу нових та поглиблення старих інструментів соціальної відповідальності бізнесу. Одними із яких є соціальна звітність у вигляді Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative), Стандарту AA1000, Стандарту SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність», Стан-

дарту ISO 26000 та інших. Завдяки рекомендаціям, які зазначені у цих документах, може бути оцінена СВБ у напрямку економічному, соціальному та екологічному. Так як в даній статті ці стандарти розглядаються із кути соціально-економічної відповідальності бізнесу, то й проаналізовано можливість їх використання для оцінки СВБ. Усі вони можуть бути застосовані для цього в межах аналізу задіяння підприємством інструментів СВБ для здійснення соціальних ініціатив. Стандарти Саншайн вважаються не прийнятими для оцінки СВБ так як носять лише рекомендаційний характер стосовно формування інформації, й, як наслідок, можуть бути суб'єктивними.

1. Деліні М. М. Напрями оцінки соціально-економічної відповідальності підприємства / М. М. Деліні // Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці». – Вип. 4 (60). – К., 2017. – С. 131-137.
2. Никаноров П. А. Инструменты развития социальной ответственности организации / П. А. Никаноров // Управление корпоративной культурой. – 2015. – № 2. – С. 132-144.
3. Шигун М. М. Корпоративна соціальна звітність як перспектива інформування про людський капітал вітчизняних компаній / М. М. Шигун, Т. В. Давидюк // Вісник Запорізького національного університету : Економічні науки : зб. наук. пр. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – № 1 (9). – С. 173-178.
4. Король С. Нефінансова звітність підприємства / С. Король // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 6. – С. 102-113.
5. Грановська І. В. Міжнародні стандарти звітності соціальної відповідальності бізнесу / Економічний вісник університету : зб. наук. пр. учених та аспірантів ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. – 2012. – Вип. 19/1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2012_19_1/Granovsk.pdf.
6. Проданчук М. А. Нефінансова звітність – ефективний інструмент в реалізації управлінських рішень / М. А. Проданчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2 (2). – С. 202-214.
7. Герасименко О. Соціальний облік та нефінансова звітність як інструменти реалізації соціальної відповідальності / О. Герасименко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – Вип. 137. – С. 39-42.
8. Нефінансова звітність за стандартом GRI у світі та Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1129>.
9. Деліні М. М. Нормативно-правове регулювання соціально-економічної відповідальності підприємництва в Україні / М.М. Деліні // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми та перспекиви забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку». Серія «Економіка». Т. XVII, вип. 299. – Маріуполь, ДонДУУ, 2016. – С. 71-80.
10. Сергієнко-Бердюкова Л. В. Формування звітності сталого розвитку: міжнародні системи регулювання / Л. В. Сергієнко-Бердюкова, О. М. Баршнікова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2015. – Вип. 2. – С. 317-329.

E-mail: marina.dielini@gmail.com